

Ekonomiska och sociala rådet

Distr.: Allmänt
22 Mars 2024

Original: Engelska

Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter

Avslutande observationer på Sveriges sjunde periodiska rapport*

1. Kommittén behandlade Sveriges sjunde periodiska rapport¹ vid sina 16:e och 18:e möten, som ² hölls den 21 och 22 februari 2024, och antog de nuvarande avslutande kommentarerna vid sitt 29:e möte, som hölls den 1 mars 2024.

A. Inledning

2. Kommittén välkomnar att konventionsstaten (Sverige) har lämnat in den sjunde periodiska rapporten, som gavs som svar på listan med frågor inför rapporteringen och i enlighet med den förenklade rapporteringsproceduren.³ Kommittén uppskattar den konstruktiva dialogen som hölls med den svarande statens delegation.

B. Positiva aspekter

3. Kommittén välkomnar de lagstiftnings-, institutionella och politiska åtgärder som vidtagits för att öka skyddet av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter i Sverige, inklusive etableringen av Institutet för mänskliga rättigheter (2022) samt antagandet av lagen om FN:s konvention om barnets rättigheter (2018:1197) och 2019 års ändringar av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724), samt andra åtgärder som nämns i de nuvarande avslutande observationerna.

C. Främsta anledningarna till oro och rekommendationer

Dem nationella tillämpningen av konventionen

4. Kommittén förblir oroad över att rättigheterna i konventionens bestämmelser fortfarande inte får full effekt i Sverige, då vissa ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter inte erkänns i konstitutionen. Kommittén är också oroad över att Sverige inte har vidtagit åtgärder för att införliva konventionen i sin nationella rättsordning. Kommittén är vidare bekymrad över den begränsade kunskapsnivån om konventionen bland yrkespersoner och lokala myndigheter. Kommittén noterar med beklagan att Sverige fortsätter att tveka rörande att ratificera det fakultativa protokollet till konventionen och att erkänna kommitténs kompetens att pröva individuella klagomål.

* Adopted by the Committee at its seventy-fifth session (12 February–1 March 2024).

¹ [E/C.12/SWE/7](#).

² See [E/C.12/2024/SR.16](#) and [E/C.12/2024/SR.18](#).

³ [E/C.12/SWE/QPR/7](#).

5. Kommittén rekommenderar att Sverige:

- a. Vidtar nödvändiga åtgärder för att ge full effekt åt ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, såsom de är formulerade i konventionen, i sin nationella lagstiftning och säkerställer deras rättsliga prövbarhet;
- b. Förbättrar utbildningen för domare, advokater och offentliga tjänstemän om konventionen och rättigheternas rättsliga prövbarhet;
- c. Sprider information till och tillhandahåller utbildning för lokala myndigheter om genomförandet av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, och uppmuntrar dem att göra denna information anpassad och åtkomlig för rättighetshavare;
- d. Ser över sin ståndpunkt gällande det fakultativa protokollet till konventionen.

Nationella institutioner för mänskliga rättigheter

6. Kommittén noterar att, förutom Diskrimineringsombudsmannen (DO), som undersöker klagomål om diskriminering och trakasserier, inrättades Institutet för mänskliga rättigheter i januari 2022 och har påbörjat sitt arbete med att övervaka skyddet av mänskliga rättigheter, ge rekommendationer till regeringen om nödvändiga åtgärder och öka medvetenheten om mänskliga rättigheter. Kommittén beklagar dock bristen på specifik information om garantier för tilldelning av tillräckliga tekniska och personella resurser till institutet, vilket är nödvändigt för dess oberoende och effektivitet.

7. Kommittén rekommenderar att Sverige säkerställer att Institutet för mänskliga rättigheter fullt ut kan utöva sitt mandat i förhållande till ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter i enlighet med principerna om nationella institutioners status för främjande och skydd av mänskliga rättigheter (Parisprinciperna). I detta avseende påminner kommittén om sin allmänna kommentar nr 10 (1998) om nationella människorättsinstitutioners roll i skyddet av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Maximalt tillgängliga resurser

8. Kommittén välkomnar Sveriges antagande av en budgetprocess som integrerar med mänskliga rättigheter, men beklagar bristen på specifik information om dess genomförande (art. 2 (1)).

9. Kommittén rekommenderar att Sverige genomför sin budgetprocess integrerad med mänskliga rättigheter och tillhandahåller information i sin nästa periodiska rapport, inklusive uppdelade statistiska data och indikatorer.

Klimatförändringar

10. Kommittén noterar antagandet av klimatlagen (2017:720), som ålägger Sverige att nå netto-nollutsläpp till år 2045. Kommittén är dock bekymrad över resultaten från Klimatpolitiska rådet, som indikerar att de åtgärder som Sverige vidtagit kan öka utsläppen på kort sikt och inte verkar vara tillräckliga för att Sverige ska kunna nå sitt mål. Kommittén är också bekymrad över bristen på tillräcklig hänsyn till påverkan på det samiska folket vad gäller utvecklingen av industrier så som vindkraft och utvinning av kritiska mineraler på samisk mark, som genomförs inom ramen för den gröna omställningen, vilket påverkar det samiska folkets rätt till en adekvat levnadsstandard och åtnjutning av deras kultur (artiklarna 2 (1), 11 och 15).

11. Kommittén rekommenderar att Sverige:

- a. Fortsätter att stärka sina aktiviteter för att uppnå målet om minskning av växthusgasutsläpp;
- b. Säkerställer meningsfullt och informerat deltagande av samhällsgrupper,

inklusive det samiska folket, vid antagandet av åtgärder enligt Klimatpolitiska handlingsplanen, inklusive projekt för grön omställning, och att dessa åtgärder inte negativt påverkar människor i utsatta och missgynnade situationer.

Officiellt utvecklingsbistånd

12. Kommittén berömmar Sverige för dess höga nivå av officiellt utvecklingsbistånd (ODA) i förhållande till bruttonationalinkomsten, i enlighet med dess internationella åtaganden. Kommittén är dock bekymrad över de otillbörliga villkor som införs, till exempel genom att eftersträva återvändande av flyktingar eller gynna andra institutioner för att genomföra ODA-projekt, istället för traditionella multilaterala institutioner, särskilt FN, eller offentliga institutioner i partnerländer, vilket försvagar dessa institutioner.
13. **Kommittén rekommenderar att Sverige upprätthåller sitt långsiktiga åtagande att främja mänskliga rättigheter och jämställdhet genom ODA, utan att införa otillbörliga villkor. Den rekommenderar också att Sverige säkerställer att dess bidrag till FN:s gröna klimatfond gäller utöver den nuvarande nivån av ODA och inte sker på bekostnad av utvecklingsbistånd inom andra områden**

Urfolk

14. Kommittén noterar informationen om ikraftträdandet av lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket, som kräver att regeringen och statliga förvaltningsmyndigheter ska konsultera Sametinget och i vissa fall även andra samiska företrädare i ärenden som kan få särskild betydelse för det samiska folket, samt informationen att lagen även ska omfatta kommuner och regioner från mars 2024. Kommittén noterar också att Sanningskommissionen för det samiska folket inrättades i november 2021, och att ett lagförslag om val till Sametinget och en strategi för klimatanpassning är under utveckling. Kommittén beklagar dock bristen på specifik information om effektiva garantier, både i lag och i praktiken, för att säkerställa effektiv konsultation med samerna i beslutsfattande som påverkar dem, samt för att säkerställa deras fria informerade förhandssamtycke (artiklarna 1 (2) och 2).

15. **Kommittén rekommenderar att Sverige:**

- a. **Säkerställer ett effektivt genomförande av lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket, inklusive genom att tillhandahålla adekvat utbildning för statliga och kommunala tjänstemän om lagens bestämmelser och vikten av meningsfull dialog och konsultation med samerna;**
- b. **Stödja Sanningskommissionen för det samiska folkets arbete, genom att säkerställa att den har tillgång till all nödvändig information och resurser för att genomföra sina undersökningar grundligt, samtidigt som dess resultat och rekommendationer fullt ut beaktas och genomförs, där det är lämpligt, för att åtgärda historiska orättvisor och främja försoning;**
- c. **Säkerställa att utvecklingen av ett lagförslag om val till Sametinget och en strategi för klimatanpassning involverar omfattande konsultation med Sametinget och återspeglar samernas behov och prioriteringar;**
- d. **Garantera, både i lag och i praktiken, samernas fria, förhandsgodkännande och informerade samtycke i alla beslut som påverkar dem, med respekt för samiska traditioner och beslutsprocesser.**

Papperslösa migranter

16. Kommittén är bekymrad över ett förslag att införa en skyldighet för kommuner och offentliga myndigheter, inklusive vårdpersonal, lärare, socialarbetare och tjänstemän, att rapportera alla migranter som misstänks vara i en irreguljär situation till migrationsmyndigheterna, och dess negativa inverkan på den lika åtnjutningen av de rättigheter som fastställs i konventionen

17. **Kommittén rekommenderar att Sverige vidtar åtgärder för att säkerställa att ingen invandringspolitik hindrar lika tillgång för migranter, särskilt migrantbarn och papperslösa migranter, till tjänster som är nödvändiga för att förverkliga ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, inklusive hälso- och sjukvård samt utbildning.**

Företag och mänskliga rättigheter

18. Kommittén noterar de pågående diskussionerna om Europeiska unionens direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet. Kommittén är bekymrad över potentiella begränsningar i Sveriges rättsliga ramverk när det gäller att hålla företag ansvariga för människorättskränkningar utomlands och garantera effektiva rättsmedel för offer för människorättskränkningar som uppstår från företagsverksamhet. Kommittén är särskilt bekymrad över tillämpningen av preskriptionsregler och de utmaningar som offer står inför när det gäller att fastställa ansvar för skada. Kommittén är också bekymrad över att Sverige ännu inte har antagit tillräckliga åtgärder för att hantera eller mildra de potentiella negativa effekterna av stora projekt för förnybar energi och gruvdrift på det samiska folkets traditionella livsstil, inklusive påverkan på renskötseln.

19. **Kommittén rekommenderar att Sverige:**

- a. **Aktivt engagerar sig i diskussioner och åtar sig multilaterala förhandlingar och avtal, såsom Europeiska unionens direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i frågor om hållbarhet, samtidigt som den förespråkar bestämmelser som överensstämmer med internationella människorättsstandarder, inklusive vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter;**
- b. **Etablerar tydliga, transparenta och verkställbara standarder för att säkerställa att statligt ägda företag följer de nödvändiga standarderna för "exemplariskt uppförande", samtidigt som de genomför regelbunden övervakning och kräver offentlig rapportering;**
- c. **Avlägsnar hinder som offer för människorättskränkningar till följd av företagsverksamhet står inför, inklusive genom att granska tillämpningen av preskriptionsregler, och stärker de medel genom vilka offer kan söka och få effektiva rättsmedel;**
- d. **Anta omfattande åtgärder för att skydda det samiska folkets rättigheter mot de negativa effekterna av stora utvecklingsprojekt, inklusive genom miljö- och människorättskonsekvensbedömningar i samråd med samerna, säkerställa deras fria, informerade förhandssamtycke innan sådana projekt påbörjas, och etablera mekanismer för att mildra och kompensera för eventuella negativa effekter på deras traditionella livsstil och renskötselaktiviteter;**
- e. **Låta sig vägledas av allmän kommentar nr 24 (2017) om Sveriges skyldigheter enligt den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter i samband med företagsverksamhet.**

Icke-diskriminering

20. Kommittén välkomnar informationen om antagandet av åtgärder enligt Sveriges nationella plan från 2016 för att bekämpa rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott samt fem specifika handlingsplaner från 2022, liksom den pågående översynen av diskrimineringslagen med avsikt att eventuellt inkludera offentliga tjänstemäns handlingar, såsom polismäns stoppa-och-söka-aktiviteter. Kommittén är dock fortfarande bekymrad över den slutna listan över förbjudna diskrimineringsgrunder som finns i diskrimineringslagen. Kommittén är också bekymrad över rapporterade incidenter av hatbrott och diskriminering baserat på funktionsnedsättning, ras, etnicitet och religion, inklusive islamofobi. Vidare är kommittén bekymrad över att offer för diskriminering och trakasserier möter hinder när de söker effektiva rättsmedel (artikel 2 (2)).

21. **Kommittén rekommenderar att Sverige:**

- a. Överväger att revidera diskrimineringslagen för att inkludera socioekonomisk status och politisk åsikt i listan över förbjudna diskrimineringsgrunder;
- b. Påskyndar översynen av diskrimineringslagen, utvidgar dess tillämpningsområde för att säkerställa dess tillämpning inom alla områden, särskilt med avseende på offentliga tjänstemäns handlingar;
- c. Förbättrar sitt datainsamlingssystem, inklusive genom användning av proxyindikatorer, såsom modersmål, för att producera tillförlitliga data uppdelade efter förbjudna diskrimineringsgrunder och identifiera de grupper som är missgynnade i åtnjutandet av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter;
- d. Tillhandahåller information om den nya lagstiftningen för att bekämpa organiserad brottslighet och gängrelaterat våld, inklusive information om åtgärder som vidtagits för att förhindra rasprofilering och rasistiskt motiverat polisvåld;
- e. Säkerställer att effektiva rättsmedel och tillgänglig rättshjälp, utöver administrativa rättsmedel, finns tillgängliga för offer för trakasserier, hatbrott och diskriminering på grund av funktionsnedsättning, ras, etnicitet och religion, inklusive islamofobi;
- f. Låter sig vägledas av allmän kommentar nr 20 (2009) om icke-diskriminering i ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Rätten till arbete

22. Kommittén är bekymrad över att personer med invandrarbakgrund, särskilt personer av afrikansk härkomst och de som uppfattas vara muslimer eller av Mellanösternhärkomst, liksom personer med funktionsnedsättningar, romer och transpersoner, fortsätter att vara oproportionerligt drabbade av diskriminering på arbetsmarknaden, inklusive vid rekrytering, befordran och lönesättningar. Det finns också en stor skillnad i sysselsättning mellan de som är födda i Sverige och de som är födda utomlands (artiklarna 2 (2), 6, 7).

23. **Kommittén rekommenderar att Sverige:**

- a. Stärker yrkesutbildning och kvaliteten och tillgängligheten på språkkurser, samt mångfaldsrekryterings- eller relaterade insatser anpassade för personer som tillhör grupper med högre risk för diskriminering, såsom personer med invandrarbakgrund, av afrikansk härkomst och de som uppfattas vara muslimer eller av Mellanösternhärkomst, liksom personer med funktionsnedsättningar, romer och transpersoner;
- b. Vidtar riktade åtgärder för att hantera den diskriminering som sådana personer möter på arbetsmarknaden;
- c. Främjar och skyddar civilsamhällesorganisationer och fackföreningar som arbetar mot diskriminering i arbetslivet;
- d. Låter sig vägledas av punkt 12 i allmän kommentar nr 18 (2005) om rätten till arbete

Rätt till rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor

24. Samtidigt som kommittén noterar att arbetsvillkor, inklusive ersättning, regleras av arbetsmarknadens parter genom kollektivavtal, är kommittén bekymrad över att plattformsarbetare inte täcks tillräckligt av sådana avtal. Vidare är kommittén bekymrad över det växande problemet med arbetskraftsexploatering, som i stor utsträckning drabbar migrantarbetare och asylsökande som arbetar inom sektorer som bygg, jordbruk och städning (artiklarna 2 (2), 6, 7).

25. **Kommittén rekommenderar att Sverige:**

- a. Stärker åtgärder för att säkerställa arbetsstrygghet och adekvat skydd

avseende arbetsvillkor för alla arbetstagare, inklusive plattformarbetare;

- b. Vidtar lämpliga lagstiftnings- och administrativa åtgärder för att bekämpa alla former av arbetskraftsexploatering som särskilt drabbar migrantarbetare och asylsökande och utökar ett effektivt skydd mot våld och trakasserier till migrantarbetare och deras familjer, inklusive de som arbetar i den informella ekonomin;
- c. Vidtar konkreta åtgärder för att övervaka arbetsvillkor i sektorer med ökad risk för arbetskraftsexploatering och tillhandahåller effektiva åtgärder för klagomål;
- d. Låter sig vägledas av allmän kommentar nr 23 (2016) om rätten till rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor.

Rätten till social trygghet

26. Kommittén noterar att arbetstagare i tillfälliga anställningar står för en stor del av arbetsfattigdomen, och att dessa arbetstagare kan ha svårt att få tillgång till sociala trygghetsförmåner. Kommittén är också bekymrad över att andelen arbetslösa som riskerar fattigdom är betydande och att nivån på dagpenningen enligt grundförsäkringen förblir otillräcklig och ligger under den nationella fattigdomsgränsen. Kommittén är bekymrad över att dagpenningen för asylsökande har förblivit oförändrad sedan 1994 (artiklarna 6, 9, 11).

27. Kommittén rekommenderar att Sverige:

- a. Anta effektiva åtgärder för att minska arbetsfattigdom och hantera det höga antalet arbetslösa som riskerar fattigdom, bland annat genom att främja tillgången till anständigt arbete och höja nivån på dagpenningen enligt grundförsäkringen;
- b. Granskar och tar bort eventuella hinder för att ta del av sociala trygghetsförmåner eller bistånd;
- c. Säkerställer att sociala trygghetsförmåner, inklusive dagpenning enligt grundförsäkringen och dagpenningen för asylsökande, indexeras på nivåer som säkerställer en adekvat levnadsstandard för mottagarna.

Rätten till adekvat levnadsstandard

28. Kommittén är bekymrad över rapporter om ökande fattigdom, särskilt bland missgynnade och marginaliserade grupper, inklusive äldre ensamstående kvinnor och nyanlända. Kommittén är bekymrad över de oproportionerligt höga fattigdomsnivåerna bland invånare med utländsk härkomst. Kommittén är också bekymrad över att Sverige inte har fastställt en officiell mätning av fattigdom, vilket försvårar möjligheten att anta och utvärdera åtgärder för att bekämpa fattigdom (artikel 11).

29. Kommittén rekommenderar att Sverige:

- a. Anta en officiell mätning av fattigdom som innefattar multidimensionella aspekter av fattigdom, inte bara bristen på inkomst utan även bristen på tillgång till varor eller tjänster som är nödvändiga för en adekvat levnadsstandard, såsom bostäder, utbildning, mat, hälso- och sjukvård, arbete och socialt skydd, för att hantera och lindra fattigdom bland alla grupper i samhället;
- b. Anta riktade åtgärder för att hantera en ökande fattigdom, särskilt bland äldre ensamstående kvinnor och invandrare, samt de oproportionerligt höga fattigdomsnivåerna bland invånare med utländsk härkomst.

Rätten till adekvat bostad

30. Kommittén beklagar bristen på omfattande information om bostadsbrist och situationen avseende hemlöshet och informella bosättningar. Kommittén upprepar sin oro över diskriminering, särskilt på grund av etnicitet och funktionsnedsättning, i fråga

om tillgången till bostäder (artikel 11).

31. Kommittén rekommenderar att Sverige:

- a. Tydligt definierar ansvar och stärker samordningen mellan alla lokala, kommunala och nationella myndigheter med avseende på bostäder, hemlöshet och strategier för förvaltning av bostäder;
- b. Samlar in statistiska data om omfattningen av hemlöshet, uppdelat efter geografisk plats, ålder, kön, modersmål och språk som vanligtvis talas hemma;
- c. Antar åtgärder för att hantera de grundläggande orsakerna till hemlöshet, inklusive särskilda åtgärder som riktar sig till missgynnade och marginaliserade grupper, särskilt de som är nya på bostadsmarknaden såsom unga människor och nyanlända invandrare.

Rätten till fysisk och mental hälsa

32. Kommittén välkomnar Sveriges åtagande att hantera skillnader i tillgång till hälso- och sjukvård över regioner och kommuner. Kommittén är bekymrad över begränsningen av subventionerade hälso- och sjukvårdstjänster för vuxna asylsökande till sådana som "inte kan anstå". Kommittén är också bekymrad över att Sverige 2022 tillkännagav sin avsikt att begränsa rätten till offentligt finansierad tolk för personer med uppehållstillstånd och svenskt medborgskap. Kommittén är vidare bekymrad över det betydande antalet självmord, tillsammans med ökande nivåer av ångest och depression, särskilt bland äldre män, ungdomar och kvinnor (artikel 12).

33. Kommittén rekommenderar att Sverige:

- a. Tydligt definierar begreppet "hälso- och sjukvård som inte kan anstå" och vidtar nödvändiga åtgärder för att garantera vuxna asylsökandes rätt till hälsa, i syfte att fullt ut förverkliga rätten till högsta uppnåeliga standard för fysisk och psykisk hälsa i enlighet med internationell rätt;
- b. Ser över sin plan att upphöra med offentligt finansierade tolkningstjänster för personer som inte har uppehållstillstånd och papperslösa samt överväger att tillhandahålla sådana tjänster till alla individer på sjukhus och inom hälso- och sjukvården;
- c. Stärker psykiatri och andra vård- och stödinsatser för psykisk ohälsa genom att tilldela tillräckliga resurser, stärka samhällsbaserat stöd, genomföra initiativ för att avstigmatisera psykisk ohälsa och genomföra riktade åtgärder för grupper som oproportionerligt drabbas av psykisk ohälsa, såsom äldre män, unga kvinnor samt förfördelade och marginaliserade grupper;
- d. Hänvisar till allmän kommentar nr 14 (2000) om rätten till högsta uppnåeliga standard för hälsa och kommitténs uttalande om staters skyldigheter gentemot flyktingar och migranter enligt den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Narkotikapolitik

34. Kommittén är bekymrad över kriminalisering av eget bruk av illegal narkotika, samt över rapporter som indikerar begränsad tillgång till skadereducerande insatser, vilket bidrar till höga dödstal på grund av överdos och överföring av HIV och hepatit C.

35. Kommittén rekommenderar att Sverige avkriminaliserar bruk av narkotika och förbättrar tillgång, tillgänglighet och kvalitet på skadereducerande program samt missbruks- och beroendevården.

Rätten till utbildning

36. Kommittén är bekymrad över en ökning av den socioekonomiska stratifieringen av skolor, skillnader i elevernas prestationer och diskriminering i tillgången till

utbildning, särskilt på grund av kön, ras, etnicitet, religion, funktionsnedsättning, status och nationellt ursprung. Kommittén är också bekymrad över rapporter om ökande trakasserier och hatpropaganda i skolor och utbildningsmiljöer. Mot bakgrund av denna information beklagar kommittén bristen på tydlighet om de åtgärder som finns tillgängliga för elever och deras föräldrar, genom Diskrimineringsombudsmannen, Skolinspektionen, domstolarna eller andra klagomålsinsatser. Kommittén beklagar också bristen på specifik information om Skolinspektionens mandat, särskilt när det gäller att säkerställa att utbildningsanordnare förebygger och identifierar diskriminering och trakasserier. Kommittén är bekymrad över rapporter om drogtester i skolor och bristen på information om huruvida påföljder, inklusive avstängningar eller relegeringar, oproportionerligt påverkar elevernas rättigheter, särskilt från missgynnade och marginaliserade grupper, till utbildning. Kommittén beklagar bristen på specifik information om åtgärder som vidtagits för att öka antalet och säkerställa en proportionell deltagande av kvinnor som studerar, forskar eller utbildar sig inom naturvetenskap, teknologi, ingenjörsvetenskap och matematik, samt om effekten av sådana åtgärder (artiklarna 2 (2), 13 och 14).

37. Kommittén rekommenderar att Sverige:

- a. **Antar åtgärder, inklusive riktade åtgärder, för att hantera den socioekonomiska stratifieringen av skolor, skillnader i elevernas prestationer och diskriminering i tillgången till utbildning, särskilt på grund av kön, ras, etnicitet, religion, funktionsnedsättning och nationellt ursprung;**
- b. **Klargör och förbättrar möjligheten till klagomålshantering för elever och föräldrar, samt ökar medvetenheten om rätten till utbildning och rätten till effektiva rättsmedel;**
- c. **Förbättrar kapaciteten hos relevanta myndigheter, inklusive Skolinspektionen, när det gäller att förebygga, övervaka och hantera diskriminering, trakasserier och hatpropaganda i utbildningsmiljöer;**
- d. **Antar åtgärder för att säkerställa att drogtester i skolor och påföljder, inklusive avstängningar eller relegeringar, inte oproportionerligt påverkar elevernas rättigheter, särskilt de från missgynnade och marginaliserade grupper, till utbildning;**
- e. **Antar åtgärder för att öka och säkerställa en proportionell deltagande av kvinnor inom naturvetenskap, teknologi, ingenjörsvetenskap och matematik.**

Återlämnande av kulturella föremål

38. Kommittén välkomnar Sveriges planer på att vidta åtgärder för att återlämna kulturella föremål till dess ursprungliga samhälle men kommittén beklagar den begränsade informationen om de åtgärder som vidtagits för att återlämna kulturarvsföremål, inklusive föremål och mänskliga kvarlevor, till urfolket inom statspartens territorium. Kommittén noterar att resultat från en utredning om förutsättningarna för återlämnande av kulturella föremål kommer att publiceras i april 2024 (art.15).

39. Kommittén rekommenderar att Sverige:

- a. **Fortsätter att föra dialog med representanter för samhällen och urfolk och andra grupper, inklusive representanter från Sametinget, både utomlands och inom det egna territoriet, vidta åtgärder för att återlämna kulturarv, inklusive föremål och mänskliga kvarlevor, till det samiska folket och ge relevanta myndigheter befogenhet att förbereda och ta emot återlämnande föremål;**
- b. **Vidtar åtgärder för att identifiera och uppmuntra frivillig återlämning av föremål som finns i privata samlingar och som har kulturell betydelse för nationella minoriteter, samtidigt som dialog mellan de berörda**

samhällena och privata samlingsförvaltare underlättas;

- c. Genomför informationskampanjer om vikten av återlämnande av kulturföremål samt om hur de berörda samhällenas kultur kan bidra.

Tillgång till vetenskapliga framsteg

40. Kommittén välkomnar den information som Sverige har lämnat om åtgärder för att säkerställa prisvärd tillgång till digitala och kommunikationstjänster, särskilt de som förbättrar tillgängligheten för äldre personer, personer med funktionsnedsättning och personer som bor i landsbygds- och avlägsna områden. Kommittén är dock bekymrad över att vetenskapliga framsteg och deras tillämpningar, inklusive informations- och kommunikationsteknik, inte är tillgängliga på de språk som talas och används av de nationella minoriteter som bor inom dess territorium (artikel 15).

41. Kommittén rekommenderar att Sverige stärker sina ansträngningar för att säkerställa att vetenskapliga framsteg och deras tillämpningar, inklusive informations- och kommunikationsteknik, kommer alla personer som bor inom dess territorium till godo, utan diskriminering baserat på ålder, region, funktionsnedsättning eller språk.

D. Other recommendations

42. Kommittén rekommenderar att Sverige överväger att ratificera den internationella konventionen om skydd för rättigheterna för alla migrantarbetare och deras familjemedlemmar.

43. Kommittén rekommenderar att Sverige fullt ut beaktar sina skyldigheter enligt konventionen och säkerställer att rättigheterna som fastställs däri åtnjuts fullt ut vid genomförandet av 2030-agendan för hållbar utveckling på nationell nivå. Uppnåendet av de hållbara utvecklingsmålen skulle underlättas avsevärt om Sverige inrättade oberoende mekanismer för att övervaka framsteg och behandlade mottagare av offentliga program som rättighetsinnehavare som kan göra anspråk på rättigheter. Dessutom rekommenderar kommittén att Sverige stödjer det globala åtagandet för handlingens årtionde för att uppnå de hållbara utvecklingsmålen. Genomförandet av målen på grundval av principerna om deltagande, ansvarsskyldighet och icke-diskriminering skulle säkerställa att ingen lämnas utanför. I detta avseende uppmärksammar kommittén Sveriges uttalande om löftet att inte lämna någon utanför.⁴

44. Kommittén begär att Sverige sprider de nuvarande slutkommentarerna brett på alla samhällsnivåer, inklusive på lokal, kommunal, regional och nationell nivå, särskilt bland parlamentariker, offentliga tjänstemän och rättsliga myndigheter, och att den informerar kommittén i sin nästa periodiska rapport om de åtgärder som vidtagits för att genomföra dem. Kommittén betonar den avgörande roll som parlamentet spelar i genomförandet av de nuvarande slutkommentarerna och uppmanar Sverige att säkerställa dess engagemang i framtida rapporterings- och uppföljningsförfaranden. Kommittén uppmanar Sverige att inrätta en nationell mekanism för att samordna och följa upp genomförandet av kommitténs slutkommentarer och att fortsätta att engagera sig med icke-statliga organisationer och andra medlemmar av civilsamhället i uppföljningen av de nuvarande slutkommentarerna och i samrådsprocessen på nationell nivå före inlämnandet av sin nästa periodiska rapport.

45. Enligt förfarandet för uppföljning av avslutande observationer som antagits av kommittén, ombeds Sverige att inom 24 månader från antagandet av de nuvarande avslutande observationerna (31 mars 2026) tillhandahålla information om genomförandet av rekommendationerna i punkterna 15 (a) (urfolk), 25 (b) (rätt till rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor) och 27 (c) (rätt till social trygghet) ovan.

46. Kommittén begär att Sverige lämnar in sin åttonde periodiska rapport i enlighet med artikel 16 i konventionen senast den 31 mars 2029, om inte annat meddelas till följd av en ändring i granskningscykeln. I enlighet med generalförsamlingens resolution 68/268 är 21 200 ord maxgräns för rapporten.

⁴ [E/C.12/2019/1](#).